

כאיל תערוג גליון 19 משפטים תשע"ד

פנינים על פרשיות השבוע וענייני דיומא, ממרן רבן של ישראל רבנו
בעל האילת השחר שליט"א, מספריו הק' ומכתבי תלמידים

מתורת הפרשה

ואם שן עבדו או שן אמתו יפיל לחפשי ישלחנו תחת שנו. (משפטים כא, כז)

איתא בגמ' בברכות (ה, א) "אלא מה תלמוד לומר ומתורתך תלמדנו אל תקרי תלמדנו אלא תלמדנו, דבר זה מתורתך תלמדנו, קל וחומר משן ועין, מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה. והקשה רבנו שליט"א על ביאור ק"ו זה שהרי גם בעבד גופא אם רבו ייסרהו ביסורים בכל גופו לא יצא לחרות וא"כ ק"ו פריכא הוא מיניה וביה דבעבד גופיה אינו יוצא לחרות ואיך נילף מיניה יסורים בכל אדם. (משנת שלמה כריתות עמ' ק)

כי יגנב איש שור או שה וטבח או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה. (משפטים כא, לו)

שח הגרמ"י מיישקובסקי שליט"א: לפני זמן מה הגיע זוג הורים אל מו"ר הגרא"ל שטיינמן שליט"א. מאחר ואינו מקבל נשים הבעל נכנס והאשה עמדה בחוץ, סמוך לדלת האב פתח והתחיל לספר בקול בוכים, יש לו בן גנב רח"ל, היכן שהוא מגיע יש להישמר מפניו, נכנס למכולת גונב, בא לבקר דודים גונב, אפילו האב עצמו נאלץ להחביא את ארנקו מפניו, הם כבר ניסו את כל הדרכים, הרביצו לו צעקו עליו נתנו לו פרסי עידוד, אך שום דבר לא עזר, מה עושים.

אמר להם הגרא"ל, דעו לכם, אדם שכבר טעם טעמה של גניבה ויש לו את הגעשמאק בזה, לא יוותר עליו כל כך מהר. לא יועילו צעקות עונשים ואף לא פרסים, כי הוא כבר רואה לגד עיניו את העושר הגדול הצפוי לו מגניבותיו ממילא כל מה שיציעו לו אינו מגיע לערך אותו עושר. אבל, המשיך מרן שליט"א, ישנו דבר אחד שעוזר לגנב גם בשעת הגניבה, חז"ל אומרים בענין טביחה ומכירה שהטעם שעל שור משלם חמשה ועל שה ארבעה משום שהתבייש שנשא את השה על שכמו, ונתבונן איזה בזיון כבר היה לו וכי מישוהו ביקש ממנו לעשות זאת הלא הוא עצמו עשה זאת כי רצה למחר להימלט ממקום הגניבה שלא יתפסוהו וכל כמה שהוא הולך ברחוב הוא מאושר יותר מהגניבה, ואעפ"כ יש לו איזושהי צביטה בלב על שראוהו ברחוב עם שה על הגב וכיון שכך מגיע לו עונש אחד פחות. אמר הגרא"ל אתם חייבים להתאפק בכל הכח, אף צעקה אף הרמת יד, רק בחיוד, קחו אותו אתכם שהוא יחזיר את הגניבה אתם ביחד אותו. בהתחלה הילד השתולל, מה הוא יכריז על עצמו אני גנב, זה לקח כמה זמן, לאט לאט, אבל היום אפילו כשרואה מרחוק מחט שאינה שלו הוא בורח שלא יצטרך לעבור את הטראומה הזו. (קובץ המדריך האישי שלך עמ' קצ"ז)

ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים. (משפטים כד, יג)

ופרש"י "לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן ואומר אני שהיה התלמיד מלוה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר שאינו ראוי לילך משם והלאה ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלקים ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל מ' יום שכן מצינו כשירד משה וישמע יהושע את קול העם ברעה למדנו שלא היה יהושע עמהם". כותב רבי ברוך מדן שליט"א: יהושע לא שב למחנה ישראל ונשאר לבדו כל הארבעים יום למרגלות הר סיני, מדוע. תלמידים רבים מלוים את רבותיהם שעה שיוצאים לחו"ל ואינם ממתנים להם בנמל התעופה עד לחזרתם מדוע לא חזר יהושע לבית המדרש למשפחתו למחנה ישראל שעה שמשה רבנו עלה אל האלקים. שמעתי מהגרמ"י מיישקובסקי בשם מו"ר הגרא"ל שטיינמן שליט"א שאמר כי יהושע אין לו דבר בעולם מלבד משה כשנפרד משה רבנו למרגלות הר סיני אין ליהושע דבר נוסף אין לו נפק"מ, אם להשאר לבדו למרגלות הר סיני או להמצא במחנה ישראל בבית המדרש כשאין לאדם נפקותא היכן ימצא נשאר הוא במקומו כיון שעכשיו נמצא הוא למרגלות הר סיני אין הוא מוצא סיבה לשוב חזרה אם היה שב חזרה למחנה ישראל היתה זו עדות שיש לו רצון נוסף, ליהושע אין תחליף למשה רבנו אין לו שום רצון מלבד ללוות את רבו. (ברכת מאיר עמ' קצב)

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים. (כב ו)

מעשה היה בגבאי קופת העיר הרב ש', שביום הפורים בהשכמה הביא לרבנו שליט"א חמשת אלפי דולר במיוחד בכדי להעביר לאברך שמתבייש לקחת כסף, ולא ייקח רק אם רבנו שליט"א ישלח לו אישית. לאחר כמה שעות הודיעו למי שהביא את הכסף, כי רבנו שליט"א שרוי בצער רב כי הכסף נעלם, וכי כבר זמן רב שמחפש את הכסף בביתו (בעיצומו של יום הפורים), וכנראה גנב. ביום שושן פורים קרא רבינו לאותו גבאי. ואמר לו: "מעיקר הדין כיון שלא היה עלי דין שומר, אלא שליח להעביר את הכסף איני חייב בגניבתו, וכך היא ההלכה. אבל הרי אני עוד מעט אבוא לעולם האמת וישאלו אותי (לענין דין שמים), עד כמה הייתי אחראי, ושמא תהיה עלי שם איזו תביעה, לכן אשלם את כל הכסף". והמשיך רבנו שליט"א לומר: "בינתיים, ביום הפורים עצמו כבר נתתי לאותו אברך מכספי כמה מאות דולר שהיה לי, והיום הגשתי בקשת הלוואה להרב נויבירט שיש לו קופת גמ"ח (כי לא היה באמתחתו כסף פרטי בסך כזה של חמשת אלפים דולר), ובימים הקרובים אקבל את הגמ"ח להשיב בתשלומים, ואשלח את כל הכסף לאותו עני". וסיים: "דע לך, כי כדאי לשלם גם מאה חמישים אלף דולר ויותר, כדי לחסוך שאלה אחת פחות בההוא עלמא! (כתבי תלמידים בשם בעל המעשה)

ענין בפרשה – רפואה

הנה יש הרבה הוראות מרבנו שליט"א בעניני חולים רח"ל, ומילתא דשכיחא אצל רבנו שמבטל חששות שונים של רופאים ומורה לנהוג אחרת, אך כמובן א"א ללמוד ממקרה למקרה, כי יש שהתשובה ניתנה במיוחד לשואל זה, ובסיעתא דשמיא המיוחדת שיש לגדולי ישראל שעצתם כדבר איש האלקים. וכפי ששמענו מאברך א' שהיתה לו בעיה רפואית מורכבת והלך לשאול את הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין שליט"א, ואמר לו הגר"י שילך לשאול את רבנו, אבל יתבונן היטב בתשובה אם רבנו עונה מיד או אם דן ומתלבט, **כיון שדבר ה' בפי רבנו**, ואפשר ללמוד לפי צורת התשובה את מצבו, [וכעין דברי המש' בברכות (כת, ב) אם שגורה תפילתו בפיו וכו'] וע"כ הבאנו בעיקר, דברים כלליים כפי שיכיל הגליון...

התפילה דחייא זמנית

אמר רבנו: באמת אם בן אדם מסתכל הוא יכול לראות השגחה על כל רגע ורגע, אבל לא רוצים לראות, בן אדם קצת חולה, מה הוא עושה, לוקח תרופות, ואמנם הוא אומר כי לא התרופות עוזרות רק הקב"ה עוזר, אך האמת אינו כן אלא הוא מאמין בתרופות, הוא עושה כל כך הרבה השתדלויות בשביל התרופות, בן אדם חושב שהעיקר זה תרופה, אמנם צריך לקחת תרופה אבל לא לחשוב שזה העיקר, מה מועיל התרופה, הקב"ה עשה צער לבן אדם כדי שיעשה תשובה, אם לא יעשה תשובה מה יועיל אלף תרופות, וכי הקב"ה רוצה שיקח תרופות, הסמ"ק (ע"י מצוי' ט) כותב על מה שכתוב 'וערפכם לא תקשו עוד' כי אדם שיש לו צרה והוא לא עושה תשובה, עובר על עבירה של 'וערפכם לא תקשו עוד', **לאו דאורייתא!** מי מתעורר על זה, כשאדם חולה הוא רץ לרופא, אבל תשובה זה כבר לא במחשבה שלו, והרי מה יעזור הרופא, הרי רוצים משמים לעזור אותו שיעשה תשובה ומה יועיל הרופא, אמנם צריך ללכת לרופא כי אנתנו לא במדרגה כזו, אבל העיקר זה לא זה.

במחלה הידועה רח"ל, רואים כי בהרבה מקרים גם כשמנתחים ומוציאים את המחלה ממקום אחד, לאחר זמן חוזר רח"ל במקום אחר, וכך הלאה אם מנקים במקום זה, חוזר ח"ו במקום אחר, ורבים לא יוצאים מזה רח"ל, והסיבה היא פשוטה, כי מה הסיבה שהוא חולה, חטאים, **ובשביל חטאים יש רק תרופה אחת, תשובה**, ותשובה זה לא ניתוח, וניתוח זה לא תשובה, ואם כן מה יועיל הניתוח. ומה שצריך לקחת תרופות, זה רק כדי שלא יהיה ניכר שקרה כאן נס, כי אם כשיחזור בתשובה מיד יתרפא בלי כלום, זה ייראה נס, אבל העיקר הוא התשובה, רק שצריך לעשות משהו להסתיר את הנס, אבל לא האופטלגין וכדו' מרפא.

וזה באמת קושיה, מה רוצה הקב"ה, הקב"ה עושה לאחד שיכאב לו הראש, מה רוצה הקב"ה, האם שיאכל אופטלגין, מה איכפת לו אם הוא אוכל לחם, אך התירוץ הוא הקב"ה רוצה שתחזור בתשובה, ומה אתה הולך ולוקח אופטלגין. אלא מה, הקב"ה רוצה שתעשה תשובה, רק כדי שלא יהיה נס תקח גם אופטלגין, ואצל אנשים נראה שזה נס, אבל באמת זה לא נס כי העיקר זה תשובה. ומה התועלת, עושים טיפול פה טיפול פה, מה התועלת, הרי אם לא עושים תשובה אמיתית זה לא הולך, ואפילו שישנם אנשים שלא עושים תשובה והם בריאים, זה לא קושיא, ואדרבה כשלא מרחמים ומראים לו מהשמים שצריך לעשות תשובה זה יותר טוב, כי אחרת הוא חי את ימי חייו ואחר כך הולך לישון.... ואז אוי ואבוי לו, וככה אולי הוא יעשה תשובה וינצל.

וגם תפילה זה לא עיקר המטרה שבגללה נעשה חולה, כדי שיתפלל, אלא התועלת ע"י תפילה משמעותה היא זו, היות והתפלל עושים לו דיחוי, כי גם אחרי שהתפלל הרי העבירה לא נעלמה רק עושים דיחוי, ולפעמים עושים דיחוי לשנה, ולפעמים לכמה שנים, ולפעמים רק לכמה ימים, הכל דיחויים שונים, אבל זה רק דיחוי, והעיקר הוא לחזור בתשובה, וכך ינצל. (קובץ אסותא עמ' 145 - ס' ביקור חולים עמ' 145)

כמה חולים היו נושעים, אם היו מתפללים קצת יותר

הוסיף רבנו ואמר: לאחרונה מתרבים ומתרבים כל מיני מחלות בדם, ומוצאים כל יום מחלה חדשה, פעם היו כולם מתחתנים עם קרובים, והיום פוחדים מאד להתחתן עם קרובים, כנראה כי ככל שהזכויות הם פחות יש יותר את הדברים האלה, וכשהיו הזכויות יותר לא היו כל הצרות האלה, יש פחות זכויות, נתמעטו זכויות, אדם כשמתחזק באיזה מצוה הוא מכריע את כל העולם לכף זכות, כמבואר בגמ' בקידושין (מ, ב) יוצא שכל אדם אם הוא מתחזק שייך שחמישים איש אינם מתים בגלל זה, ואם עושה עבירה ממילא עוד אנשים נהיים חולים, וכל מיני דברים.

את זה לא יודעים שיש כזה חשבון, מה שיותר מתחזקים במצוות תורה ומעשים טובים, זה מגין יותר על העולם, חוץ ממה שמגין על האדם עצמו זה מגין על כל העולם, על כל היהודים.

שייך שאלפי איש היו ניצולים אם היו לומדים מעט יותר, כמו כן בזמן שאדם עומד בתפילה, [וכן בכל המצוות אלא דבתפילה יותר עלול להתרגש אם אך ישם לב] יהיה נדמה בעיניו דכל העולם עומד ומצפה עליו, דבלי זה יחסר לעולם אור או מזון או מים וכל מיני דברים, והוא צריך לפרנס את כולם דבמעשיו הוא משפיע ומכריע בזה כל העולם לכף זכות, וע"י זה שיותר יכוין ותצא תפילה יותר מעומקא דלבא, יותר יוכרע העולם לחסד על ידי שיושפע שפע בכל הבריאה כולה לחסד ואם הוא מתפלל יותר חזק, מתרוממת מזה כל הבריאה, כי יש השפעה לכל משהו ומשהו שהוא מתפלל יותר בכוונה.

וצריך לדעת כי מה שהגמרא אומרת כל העולם חציו זכאי וכו' עשה מצוה אחת הכריע את כל העולם, גם אם אינו חציו, מכל מקום מה שיותר זכות יותר טוב, ומה שיש יותר זכויות יותר טוב נמצא ממילא דבכל פעם כשהאדם עושה מצוה או מקבל על עצמו איזה דבר טוב זה משפיע על הבריאה, ומי יודע כמה חולים היו נושעים אם היו מתפללים קצת יותר, ולא דוקא כשמתפללים עליהם, אלא בכל חיזוק. (קובץ אסותא עמ' 150 - ס' ביקור חולים עמ' 150, וע"ע בימלא פי תהלתך עניני תפילה עמ' י')

תפילות של פעם

אמר רבנו שליט"א: בכל עיירה היה פעם רופא שהיה דומה יותר לסנדלר מאשר לרופא, בקושי ידע לחבוש תחבושות, האם כל בני העיירה מתו שלא כדרכם, אלא שפעם ידעו שאם אדם נהיה חולה, דבר ראשון מדברים עם מי שעשה אותו חולה עם הקב"ה קודם אומרים תהילים, האמא היתה אומרת תהילים בדמעות ורק לאחר מכן היתה לוקחת את הילד לרופא. (טובך יביעו ח"א עמ' ל"ד)

י"ג עיקרים

שח רבי יצחק לוויןשטיין ז"ל: באחד הימים קבלתי טלפון מארצות הברית, שמבקשים שרבנו יברך את אהרן בן הדסה – שזה ילד בן 12 שעבר תאונת דרכים קשה ביותר, הרופאים אמרו שאין שום סיכוי, אבל ההורים שלו התמסרו אליו, וגם הוציאו לצדקה מאות אלפי דולרים, והילד הזה שב להכרה אבל לא יכול ללכת, הרגלים שלו רח"ל התרסקו, ולכאורה אין מה לעשות. ומבקשים שרבנו יאמרו לו כמה דברי חיזוק. רבנו הכיר את הסיפור, וכתב כבר מכתב לילד הזה, אבל כעת מבקשים שיאמרו לו דבר חיזוק נוסף.

הוא הוציא סידור מהארון ושואל: יצחק, אתה יודע את הי"ג עיקרים של הרמב"ם – אני מאמין – בעל פה? השבתי לו שאני לא יודע בע"פ. אמר לי רבנו כמה חבל, איך אתה לא יודע את זה בעל פה, עם זה אני חי כל ימי, עם זה היהודים עברו את המחנות, עברו את נבוכדנאצר, ואת פרעה, ואת המן... תגיד לילד הזה, החיזוק הכי גדול שיום יום הוא יאמר את זה, וכמה שיכול גם לחשוב את זה, וגם עם אבא שלו שיושב לידו כבר חצי שנה, שיסביר לו מה זה הי"ג עיקרים, לדעת שהבורא הוא ממציא הכל. וכמה שהילד יותר יתחזק בזה, אני לא יכול להבטיח, אבל ודאי שהוא יהיה יותר בריא, ולחתונה שלו אני אשלח מכתב ברכה. (יצחק ירנן עמ' 184)

אמירת וידוי

כשחלה ל"ע האברך רבי רפאל משה גולדשמיד זצ"ל, כשבוע לפני פטירתו כשהוחלט להיעזר בתרופת המורפיום הורה מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א שעל אף שאסור להודיע לו על מצבו בכלל זאת חייבים להביאו לידי אמירת הוידוי, כמובן צריך לעשות זאת בעדינות שלא תיטרף דעתו עליו אך חייבים לעשות זאת. הגראי"ל שליט"א אמר שזה עוול שעושים לחולים שלא מתוודים איתם ובסוף הם נפטרים מן העולם בלי וידוי. (אז ישיר משה עמ' רע"ד) [א"ה, ויש עמנו בזה הנהגת רבנו בעת חוליו ואכ"מ]

לא לפרסם את החולי

הגיע פעם חולה אחד לרבנו וסיפר שהוא צריך ליסוע לטיפולים בחו"ל, ולע"ע אף אחד מהכולל לא יודע מחלתו, האם כדאי לספר להם שיתפללו עליו. אמר לו רבנו אם אברכים אוהבים אותו ויתפללו עליו באמת ובכונה גדולה כדאי לספר, ואם לאו עדיף לא לספר כי מובא בכת"ס (נדרים מ.) שהענין להתפלל ליד החולה, הוא שעייז לא מזכיר את שמו, כי להזכיר שם חולה הוא מעורר דינים, ולכן אם סתם יפרסמו שהוא חולה, ולא יתפללו כמו שצריך ורק יזכרו את שמו זה ח"ו יגרום דינים לכן עדיף לא לספר. וכן נוהג רבנו שמגיע אליו החולה בעצמו לבקש ברכה, אומר שלא יגיד את השם, רק מברך אותו בפניו. (כתבי תלמידים בשם אחיו של בעל המעשה)

שינוי השם

כשנשאל רבנו ע"י ראש ישיבה מופלג שליט"א שחלה אחיו המופלג זצ"ל במחלה קשה רח"ל ומצבו קשה, האם לעשות שינוי השם. ענה לו רבנו שלא ראה שבכזה מצב (סופני רח"ל) כבר עוזר שינוי השם, ולכן עדיף לא לעשותו (כתבי תלמידים). וכמובן דבכל מקרה רח"ל ילך אצל חכם).

להיזהר מבעל גאווה

שח הגאון הגדול רבי דוב יפה שליט"א: יהודי שהוצרך לעבור ניתוח מסובך התלבט בין שני רופאים האחד בעל יכולת מקצועית מעולה אך גאוותו נודפת למרחוק בעוד שהשני נופל מהראשון מבחינה מקצועית אך נחשב לבעל מידות טובות. כשהביאו את השאלה לפני הגאון ר' אהרן לייב שטיינמן שליט"א הכריע שלא לקחת את הרופא שנחשב יותר גדול מהנימוק שעל בעל גאווה נאמר בגמ' סוטה ה' אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת וא"כ הקב"ה לא נמצא עם המנתח בשעת הניתוח על מנת להעניק לו סייעתא דשמיא שכה נחוצה להצלחת הניתוח. (לעבדך באמת ח"א עמ' רי"א)

הלכתא רבתא לשבתא

משיעורי הגאון רבי בן ציון פלמן שליט"א

להוריד בגד מהחבל

עוד יל"ע באופן שישנו חבל עם גלגלים ובשבת היה תלוי בחבל כביסה ונצרך לבגד שנמצא באמצע החבל וכדי להורידו צריך להוריד את כל הבגדים עד שיגיע לאותו בגד בפשוטו מהדקי הכביסה שקודם לבגד הנצרך לו לא הוה צורך מקומו וא"כ יהיה אסור להורידו. אולם הגראי"ל שטיינמן שליט"א אמר דכיון שאינו יכול להגיע לבגד הנצרך לו אא"כ יוריד את הבגדים הקודמים חשיב ג"כ צורך מקומו והוא כמי שרוצה ללכת והדרך חסומה בפטישים וכדו' שהוא כשמל"א דבודאי מותר לו להסיר את הפטישים כדי שיוכל ללכת וא"כ הי"ג מותר לו להסיר את מהדקי הכביסה כדי שיוכל להגיע לבגד הנצרך לו. (עמ' רס"ב)

ענינא דיומא – שובב"ם

רגיל רבנו לחזק בבוא ימי השובבים בזה"ל. הנה באים ימים גדולים אשר אפשר לכפר בהם חטאים גדולים, ועיקר הכפרה הוא ע"י תורה לשמה. [והוא יותר מועיל מאשר תעניות, ובהזדמנות ציין רבנו שידוע לו שגם בדורינו יש שצמו משבת לשבת ואכמ"ל]. והראה בזה כמה פעמים רבנו שליט"א לדברי הגר"ח מוואלוז'ין בס' כתר ראש באות מ"ג וז"ל מי שזהיר ללמוד בלילה ג' שעות לשמה מוחלין לו על כל עוונותיו זולת עבירות שבין אדם לחבירו כי כוחות הנפש אינו שב ונתקן אלא בת"ת עכ"ל. ואמר פעם רבנו בסוף שיעור חומש, שבלמוד חומש אפשר יותר בנקל להגיע לשמה שאין בזה כ"כ פניות. [וכן מבואר בצואת בעל התיבות או' א' ... על דברי תורה יהיה לכם שיעור קבוע בכל יום למקרא ולמשנה... וגם כי אין יצר הרע שולט ללמוד שלא לשמה בלימוד משנה ומקרא].

יומא דהילולא – רבנו הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל נלב"ע כ"ה שבט תרמ"ג

נביא מעט דברים שסיפר רבנו שליט"א על מרנא הגר"ס זצ"ל, דברים חדשים שאינם מופרסמים

מוסר אחר פטירה פתאומית

שמעתי מאחד שלמד בסלבודקא [כנראה כוננו ל' אורי כהן מכפר סבא וכדלהלן] והכיר את הצדיק רבי נפתלי אמסטרדם, כמדומה לי שאמר ששמע מר' נפתלי ששמע מהרבי והכונה היא ל' ישראל סלנטר. שהי' אומר, כי אחרי שאירע ח"ו מיתה פתאומית לא צריך ללמוד מוסר שלשה ימים. אך זה הכל במה דברים אמורים, כך נראה במי שלמד קודם מוסר, אז הוא מבין שאם קרה מיתה פתאומית יש משהו, אבל מי שלא למד מוסר, גם מיתה פתאומית לא תשפיע, וגם אסון כזה לא משפיע! וממילא כדי שישפיע צריך קודם לכל הפחות ללמוד מוסר, ולא רק זה אלא צריך לחשוב ביראת ה' לחשוב חשבונות ביראת ה' כי מי שלא חושב אז הכל אצלו כלום לא רואה שום דבר ושום דבר לא ישפיע. (קובץ בית חיינו שי"ל ע"י ישיבת פונבז', אלול עמ' י"ג)

זהירות מלשון הרע

סיפר רבנו שליט"א בשם הגאון ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל עובדא ששמע מסבו, שהגיע להגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל לבקש המלצה לרבנות בעיר מסוימת, ותוך כדי ששוחח עם הגר"ס בעניני העיר ההיא, לפתע היה הגר"ס כמשתק ללא יכולת דיבור. יצא סבו של הגר"ס מהבית והשאיר את הגר"ס יושב על מקומו, ונשאר במצב זה זמן מסוים, לאחר מספר ימים נכנס שוב להגר"ס ושאלו מה אירע לו באותה שעה, אמר לו הגר"ס שתוך כדי שיחתנו בעניני העיר ההיא הרגשתי שעוד מעט חלילה נגיע לדבר לשון הרע, ואחזני פחד נורא כ"כ עד שהפכתי לאלם. הרי זה מבהיל לשמוע עד כמה היתה יראתו אמיתית ופחד אלוקים לנגד עיניו תמיד. (שם עמ' יט)

דין בית המרחץ

שמעתי בכפר סבא מר' אורי כהן ז"ל שלמד בסלבודקא והיה הולך לשמוע את הגה"צ ר' נפתלי אמסטרדם ואמר על רחוב מסוים בקובנא שבאותה תקופה החלו לטייל בו צעירים וצעירות, שהגר"ס אמר שחושש שיש לרחוב הזה דין בית המרחץ. (בית חיינו חנוכה עמ' י"ח)

הגביע של הגר"ס

שח רבנו: ר' שלמה הרשלר ז"ל סיפר לי שראה אצל הרב דסלר זצ"ל את הגביע של מרן הגר"ס זיע"א והיה בו שיעור רביעית מצומצם כדעת המקילים. אבל הסביר לו שאין מכך ראייה שדעתו היתה שניתן לסמוך על דעה זו, אלא מאחר והיה גביר א' שתמך בו והתנה עמו שלא ישתמש במעותיו בשביל חומרות לכן העדיף להחמיר בחשש גזל דאורייתא מאשר בפלוגתא הפוסקים בשיעור כוס של קידוש. (שם ע' לו)

הנה כעיני עבדים וגו' כן עינינו אל ה'

אמר רבנו: שמעתי מהגה"צ אברהם יעקב גורדון בשם הגר"ס זצ"ל לפרש את הפסוק הנ"ל דהנה הרגילות הוא דכשמים אדם בפניו הוא מניח את ידיו על עיניו בכדי שלא יפגעו בהם אבל אדון המכה את עבדו הכנעני בפניו איו העבד מניח את ידיו להגין על עיניו כי אם האדון יפגע בעיניו הוא יצא לחירות, וזה אנו אומרים הנה כעיני עבדים וגו' כן עינינו אל ה' דלא אכפת לנו שתכה אותנו העיקר שתשחרר אותנו מהגלות וכבר נצא לחירות. (ימלא פי תהלתך תפילה עמ' שי"ג)

לשם שמים

שח רבנו: כשרבי ישראל מסלנט כשהיה בצרפת נפל והיה במצב קשה, מ"מ היה בטוח שיתרפא, כי אמר שכל מה שהוא שם זה לשם שמים ואין לו שום כוונה לעצמו, וכך היה שהבריא. (מזקנים אתבונן ח"א עמ' 37)

לא לומדים בעיון

הראה רבנו כמה פעמים את מכתב הגאון רבי חיים יעקב נפתלי [זילבערגער] ווירשעווער ז"ל מוורשא ז"ל, אמר לי מו"ר הגאון המופלא ציו"ע ר' ישראל סלנטר זי"ע, כי מה שנמצא בעוה"ר במדינת ליטא שלומדים לימוד חיצוניים, אחד מהגורמים לזה כי יש כמה [הגם] שנמצא בישיבות בחורים מופלאים ממולא – ממולאים בתורה ויראה] שלומדים איזה מאות דפין גמרא עם תוס' ואינם יודעים רק מ"ש תוס' וא"ת וי"ל וא"ת וי"ל, אבל אינם יודעים המתיקות מה סברו בהקושיא ומה חידשו בהתוס', ואינם מרגישים אפילו טיפה מהים מחכמת ומתיקות התוס', ולהבדיל אלפי הבדלות בהחיצונים, מעט החכמה שיש בהם, הוא מפורש בולט ומרגישים זאת תיכף ומיד, כי בהם אין שום נסתרות... (מזקנים אתבונן ח"ג עמ' 28)

הלומד בשטחיות

עוד הביא רבינו שליט"א מה שכתב בספר התרגשות הלב להגה"צ רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל בשם ר' ישראל סלנטר זצ"ל שאמר כי מי שלומד בשטחיות האידך יוכל להיות ירא שמים... (מזקנים אתבונן ח"ג עמ' 29)

© העלון יוצא ללא מטרת רווח, ואפשר לצלם לזיכוי הרבים בלבד.

להערות הארות הוספות מנויים ורעיונות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com

לתרומות הנצחות והפצה ניתן לפנות 0527680034 בשעות בין הסדרים

לעילוי נשמת הרבנית זלבה גולדה לוין ע"ה בת הר"ר פישל הכהן ז"ל